

آستانه مبارکه زینبیه

* سید احمد سجادی

چکیده

زینب یکی از دختران حضرت امام موسی بن جعفر علیهما السلام است که مضع شریف او بنا بر گفته شیخ ابوالحسن عمری (سده پنجم) در روستای ارزنان که هم اکنون به اصفهان متصل شده و نام زینبیه بر آن شهرت یافته، قرار دارد. از آنگاه که به همت شیخ عباس قمی و علماء معاصر او، این مرقد شریف شهرت یافت، انبوه عاشقان خاندان عصمت به قصد زیارت به آنجا مراجعه می نمایند. این مقاله به وضعیت گذشته و حال آن آستانه و معرفی شش تن از عالمان مدفون در آن محل به نامهای سید ابوالقاسم و سیدحسین دهکردی، سید ضیاءالدین تجویدی، محمد باقر موسوی آسیاب پری، سید محمد حسین مهدوی اردکانی، کمال الدین خوانساری پرداخته است.

کلید واژه ها:

زینبیه، ارزنان، زینب بنت امام موسی بن جعفر علیهما السلام، علماء زینبیه

* نویسنده و محقق

ارزنان

روستای «ارزنان» که امروزه به شهر اصفهان ملحق گردیده و به «زینبیه» شهرت یافته ، از روستاهای قدیمی و احتمالاً مربوط به قبل از اسلام بوده که در شمال شرقی این شهر قرار دارد و در کتابهای تاریخ ، جغرافیا و رجال نام آن ذکر شده است .

ابن فقیه همدانی در کتاب البلدان که در سال (۲۹۰ هـ ق) تألیف کرده ضمن آنکه مساحت اصفهان را هشتاد فرسنگ دانسته ارزنان را از هفده روستای معروف این شهر معرفی می نماید!

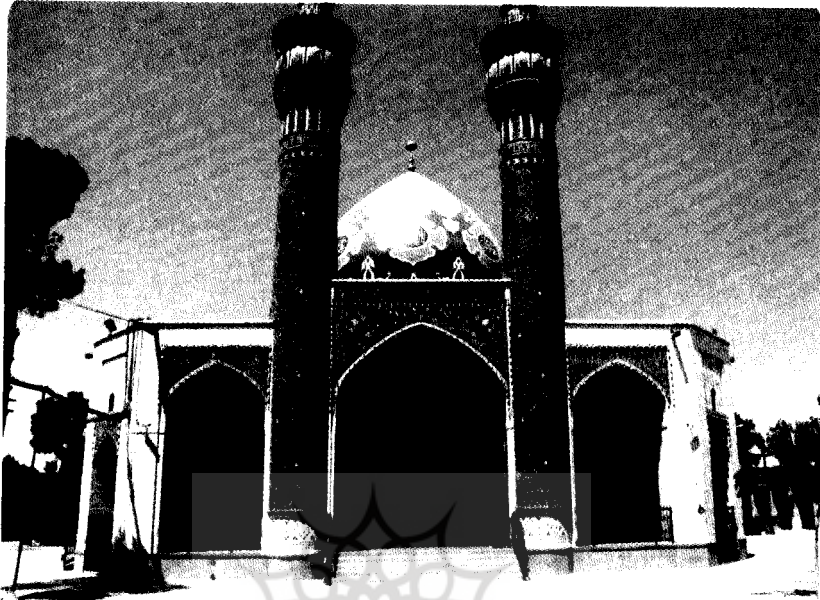
یاقوت بن عبدالله حموی (متوفای ۶۲۶ هـ ق) در کتاب معجم البلدان^۲ و محمد بن یعقوب فیروزآبادی (متوفای ۸۱۶ هـ ق) در کتاب قاموس اللغة ، اسمی از ارزنان آورده و آن را از روستاهای اصفهان بر شمرده اند .

از این بیانات در سده های سوم تا نهم اینگونه نمایان است که ارزنان در قرنهای اولیه اسلام از شهرت خاصی بر خوردار بوده و در کانون توجه قرار داشته مضافاً به اینکه این روستای به ظاهر

کوچک از علوم و معارف دینی فاصله نداشته و عالمان و محدثان متعددی همچون ابوالقاسم حسن ابن احمد ارزنانی^۱ (متوفای ۴۳۵ هـ ق) و ابوجعفر محمد بن عبدالرحمن ارزنانی^۲ (متوفای ۳۲۲ هـ ق) را در خود پرورش داده لذا حضور عالمان در سده های چهارم و پنجم در این روستا دلالت بر موقعیت والای علمی آن دارد.

متأسفانه حوادث روزگار از جمله جنگ ها ، اختلافات ، حملات متعدد مغولها و تیموریان ، فتنه افغانه و بالاخره قحط سالی های فراوان باعث خرابی و در انزوا قرار گرفتن این آبادی گشته ، به گونه ای که در سال های اخیر کمتر کسی آن منطقه را با نام قدیم خود یعنی «ارزنان» می شناسد و به زینبیه شهرت یافته است.

آنچه باعث شهرت این منطقه به این نام شده ، وجود آستانه ای است که آن را متعلق به دختر حضرت امام موسی بن جعفر (علیهما السلام) به نام زینب می دانند.

آستانه زینبیه

حضرت امام موسی کاظم (علیه السلام) دارای چندین فرزند دختر به نام های : حکیمه ، خدیجه ، رقیه ، زینب ، عباسه ، آمنه ، علیه ، فاطمه ، لبابه ، کلثوم ، حسنه ، عائشه و میمونه می باشند که محل قبور برخی از این امام زادگان لازم التعظیم ، به دلیل حاکمیت جائران و ظالمان ، در اختفاء زندگی کردن امام زادگان (به دلائل مختلف اجتماعی و سیاسی) ، عدم تهیه کتیبه برای قبور آنان ، محو شدن آثار گذشتگان ، وجود

دشمنان شیعه و بالاخره کتاب

سوزی های متعدد معلوم نیست . با این حال قبر و مضجع شریف زینب علیها السلام (به اقرار سید ابوالحسن^۵ معروف به «شیخ ابوالحسن عمری^۶» و «ابن صوفی نسابه^۷» - از عالمان سده پنجم هجری قمری- در کتاب «المجدی فی انساب الطالبیین^۸») در روستای ارزنان (زینبیه کنونی) واقع شده است .

وی در این باره در ذیل اسامی فرزندان حضرت امام کاظم علیه السلام می نویسد :

تفاح مشرق

در اطراف اصفهان پی می برد ، مقبره ای با صحن و گنبد آجری در روستای آرزان به نام «بچه زینب» وجود دارد که در بین اهل محل و دیگران منسوب به یکی از دختران حضرت امام موسی بن جعفر علیهما السلام می باشد لذا وی گزارشات و مستندات تحقیقات را برای محدث قمی (ره) ارسال داشته و ایشان پس از یقین به موضوع ، در کتاب منتهی الامال همراه با نام بردن از اسامی دختران حضرت امام موسی بن جعفر علیهما السلام می نویسد: در نسخه ای از انساب مجدی دیدم نوشته بود... سپس ترجمه عبارت فوق الذکر را آورده است^{۱۱} .

پس از انتشار این خبر در شهر اصفهان ، مردم دین باور و دوستدار ائمه و خاندان عصمت علیهم السلام جهت درک فیوضات این بانوی مکرمه به آن محل روی آورده ؛ هر روز بر تعداد زائران افزوده شد و مقبره ای که سال ها در غربت قرار داشت ، رونق یافته و علما و مجتهدین شهر اصفهان از جمله آیت الله سید ابوالقاسم دهکردی (متوفای دی ماه ۱۳۱۳) علاوه بر

« سمعت عن الامیر محمد هادی بن الامیر لوحی المورخ ، ان بیجه زینب المدفونه فی قریه آرزان من قری اصفهان هی بنت موسی الکاظم صلوات الله علیه بلا واسطه » شنیدم از امیر محمد هادی (تاریخ نگار): قبری که در روستای آرزان به بیجه زینب شهرت یافته ، دختر بلا فاضل حضرت امام موسی کاظم علیه السلام است .

با اینکه این عبارت در کتاب المجدی نوشته شده بود و مرحوم میرزا مهدی خان بدایع نگار نیز در کتاب خود «بدایع الانوار»^۹ این جمله را از کتاب المجدی آورده است ، ولی کمتر مورد توجه عالمان و نسب شناسان قرار گرفته ، تا آنکه محدث بزرگ ، مرحوم آیت الله شیخ عباس قمی (متوفای بهمن ماه ۱۳۱۹) پس از مطالعه و دقت نظر در این عبارت ، به حاج سید سعید طباطبایی نائینی^{۱۰} در فروردین ماه سال ۱۳۱۲ مأموریت دادند ، تا پیرامون این قبر و روستای آرزان تحقیق نموده و نتیجه را اعلام دارد . ایشان پس از مشورت با عده ای از علماء و مطلعین محلی و جستجو

آنکه خود به زیارت می رفتند ، مردم را نیز به این مهم ترغیب می نمودند. مرحوم علامه میرزا محمد علی معلم حبیب آبادی (متوفای تیر ماه ۱۳۵۵) که در آن سال ها چهل و سه ساله بوده ، سه ماه پس از شهرت یافتن امامزاده بنا به دستور آیت الله شیخ محمد حسین فشارکی (متوفای مهر ماه ۱۳۳۲) ، در بیست و ششم تیر ماه ۱۳۱۲ شروع به تالیف کتابی با عنوان «کشف الخبیه عن مقبره الزینبیه» نمود که با تحقیقات مفصل طی پنج ماه در سیزدهم دی ماه همان سال به پایان رسید که با تقریظ آیت الله فشارکی و به خط مرحوم سید حسن بدری در چاپخانه محمدی شیرازی در قطع جیبی در ۱۴۴ صفحه به زیور چاپ آراسته شد .

مرحوم معلم حبیب آبادی در این کتاب می نویسد : آنچه ما خود به خاطر داریم و از قدماء محل می شنیدیم فقط کلمه بچه زینب مشهور بود تا اینکه در ماه ذی الحجه سنه ۱۲۵۱ (فروردین ماه ۱۳۱۲) ماضیه ناگهان شهرتی پیدا کرد که آن زینب، دختر حضرت موسی بن

جعفر صلوات الله علیه است و پس از تحقیقات معلوم شد که منشاء آن، کتاب بدایع الانوار بوده و ما خود در ماه صفر سنه ۱۳۵۲ جاریه (خرداد ماه ۱۳۱۲) در مشهد مقدس آن کتاب را دیده و عبارت مرقومه در آن چنین بود «صاحب المجدی دو دختر آن بزرگوار را زینب نام برده و یکی را نام برده که مدفون است در قریه ارزنان از قرای اصفهان لکن تعیین نموده که زینب کبری است یا صغری»^{۱۲}

سپس معلم حبیب آبادی در پی یافتن نسخه المجدی بر می آید و پس از جستجو نسخه ای از آن را در تهران می یابد، وی در این باره می نویسد : «معلوم شد که نسخه ای از آن در نزد جناب حاج امین الواعظین تهرانی یافت می شود ما در روز یک شنبه غره ربیع الاول ۱۳۵۲ (تیرماه ۱۳۱۲) در مراجعت از خراسان به منزل او در تهران رفته و خود در نسخه المجدی او پس از نام زینب دیدیم که بدین عبارت نوشته بود...» و عبارت ذکر شده که قبلا نوشتیم را ذکر کرده و می نویسد : «جماعتی دیگر هم

موجود بوده زیرا که او میگوید که بچه زینب که مدفون در قریه ارزنان از قرای اصفهان است دختر حضرت موسی کاظم علیه السلام بلاواسطه می باشد و این تصریح بلاواسطه بودن او بیشتر سبب صحت نسبت می باشد پس استبعادی ندارد (و بعید به نظر نمیرسد) که زینب نامی دختر حضرت کاظم علیه السلام وقتی به جهاتی به اصفهان آمده و وفات کرده و در این زمین دفن شده باشد و در ازمنه قدیم (این قبر) معروف بوده یا نبوده باشد (ولی) امیر محمد هادی مورخ در مطاوی (و لابلای) کتب تاریخی آن را دیده و دانسته باشد و البته چون از علماء بوده در مدرکی صحیح یافته.^{۱۳}

مرحوم حبیب آبادی سپس به تحقیق پیرامون این مقبره پرداخته و حتی در طرز نوشتن و خواندن و معنی «بیجه زینب» (که در کتاب المجدی آمده است) تحقیق کامل نموده و به این نتیجه می رسد که «بیجه» مخفف بی بی چه (به معنی بانوی بزرگوار کوچک) است که در طول زمان به «بچه زینب» مشهور گردیده است.

از علماء اصفهانی و غیره پیش از ما و بعد از ما به آنجا رفته و این عبارت را بطوری که مرقوم شد دیده و استنساخ نموده اند.»

برخی از بزرگان بعید نمی دانند که این عبارت از آن شیخ ابوالحسن عمری نبوده و بعدها به آن کتاب ملحق شده باشد چرا که احتمال میدهند امیر محمد هادی فرزند امیر لوحی همان عالم و واعظ معروف در اواخر دوره صفویه است که هم اکنون در صحن امامزاده اسماعیل مدفون و در تذکره نصرآبادی نامش آمده است بنابراین این قائل کلمه «سمعت» یعنی سامع این نسبت معلوم نیست چه کسی بوده و مطمئناً امیر محمد هادی، شیخ ابوالحسن نیست زیرا او در قرن پنجم می زیسته و امیر محمد در قرن یازدهم زندگی می کرده.

با این وجود مرحوم معلم میگوید: مظنون اینکه این نسبت درست باشد زیرا که ظاهراً چنانچه از پیش اشاره کردیم این امیر هادی خود اهل تاریخ و پسر امیر لوحی معروف و از علماء معاصر مجلسی بوده و پیش از او، این قبر در قریه ارزنان

لازم به ذکر است در بهمن ماه سال ۱۳۷۰ علامه فقید سید مصلح الدین مهدوی (متوفای تیر ماه ۱۳۷۴) نیز کتابی با نام «تاریخچه ارزنان و مقبره علیا جناب زینب خاتون» در معرفی منطقه و آستانه زینبیه نوشت که پس از فوت ایشان توسط اداره اوقاف و امور خیریه استان اصفهان در قطع رحلی در شصت و دو صفحه با مقدمه ای وزین از دکتر محمد باقر کتابی در دی ماه ۱۳۷۴ به چاپ رسید.

با شهرت یافتن این منطقه (در سال ۱۳۱۲ هـ ش) و عزیمت مردم متدین و مومن به آن آستانه و دعا و نماز و راز و نیاز در تحت قبه مبارکه، رونق آن منطقه آغاز گردیده و مقبره علیا جناب زینب که بیش از هزار و سیصد سال در مہجوریت بود، شهرت و عنوان یافت و مردم جهت بازسازی مقبره و خرید اراضی جهت ساخت و ساز مبالغی را پرداخت و بانیان متعددی با جان و دل سرمایه گذاری های مناسبی را جهت توسعه حرم مطهر انجام دادند.

با رونق یافتن آن آستانه و نیاز به مدیریت واحد جهت اداره اماکن

و نظارت بر موقوفات و نذورات، مردم از عالمان و مجتهدان شهر خواستند فردی را به عنوان تولیت آستانه معرفی نمایند لذا آیت الله ملا محمد حسین فشارکی (ره) و آیت الله حاج میر سید علی نجف آبادی (متوفای بهمن ماه ۱۳۲۱)، سرپرستی و مدیریت آستانه را به جناب آقای سید نعمت الله حسینی لبنانی معروف به افتخار السادات که از افراد سرشناس و آزادی خواه بود واگذار نمودند و با درایت این مرد متعهد و متدین ضمن اداره حرم، صحن جدید در زمینی به مساحت ۸۸۰۳ متر مربع به شکل مربع متشکل از حیاط و باغچه به مساحت ۴۰۴۰ متر مربع و بنای حرم و رواق ها در وسط صحن قرار گرفته و از چهار سمت درب باز شد که درب اصلی در ضلع جنوبی ساخته شد و ۵۷ اطاق جهت استراحت زوار و مقبره خصوصی در ابعاد ۳*۵ در اطراف صحن در یک طبقه و با یک سالن در ضلع غربی به مساحت ۷۲۰ متر مربع و سرویس های بهداشتی ساخته شد.

پس از فوت مرحوم افتخار

خانه، صحن و... و همچنین ضلع شرقی در سه طبقه با زمینی به مساحت ۳۵۰۰ متر مربع صورت گرفته تا در آینده نچندان دور شاهد ساخت ضلع جنوبی که زمین آن حدود ۳۰/۰۰۰ متر میباشد و هم اکنون بازارچه حرم در آن ساخته شده و حوزه علمیه در حال تکمیل است، باشیم.

برخی از عالمان مدفون در آستانه زینبیه

در آستانه مبارکه زینبیه قریب یکصد نفر از عالمان، اندیشمندان و خیرین مدفون می باشند که ما به جهت اختصار فقط نام شش تن از علماء را ذکر می نماییم.

۱- دهکردی اصفهانی، سید ابوالقاسم

عالم امامی و فقیه اصولی. فرزند سید محمد باقر در شهرکرد در سال ۱۲۷۲ هـ ق (حدود ۱۲۳۴ هـ ش) متولد شد. پدر و پدر مادرش هر دو از علمای شهرکرد بودند. چند سال در اصفهان نزد علامه میرزا ابوالمعالی کلباسی (متوفای مرداد ۱۲۷۶) و آیت الله حاج

السادات در سال ۱۳۴۴ هـ ش اداره اوقاف سرپرستی و مراقبت امور را مستقیماً زیر نظر گرفته و برای حسن انجام کار ده نفر از متدینین و محترمین را به عنوان هیئت امانت انتخاب و منصوب نمود که با نظر این افراد ضمن کف سازی صحن، حیاطی به مساحت تقریبی ۳۵۰۸ متر در ضلع شرقی ایجاد و ساختمان هایی به مساحت ۲۵۵۶ متر مربع شامل یک سالن (۳۶۰ متر مربع) و یکصد اتاق در دو طبقه ساخته و با سرمایه گذاری مرحوم عبد العلی فیض، مسجدی در ضلع شمالی ساخته شد.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ و انتخاب هیئت امانت جدید اقداماتی از جمله ساخت مسجدی در ضلع غربی صورت گرفت و زمین های اطراف جهت توسعه حرم خریداری و آزاد سازی شد.

هم اکنون با طراحی وسیع اقدامات لازم جهت انجام ساخت زمین غربی به مساحت ۲۵۰۰ متر مربع در سه طبقه جهت ایجاد مسجد، حسینیه، دو سالن، سرویس بهداشتی، وضو

شیخ محمدباقر مسجد شاهی (متوفای ۱۲۹۰ هـ ش) و دیگران تحصیل نمود، سپس در عراق خدمت چند نفر از اجله‌ی علما و فقها تحصیلات خود را تکمیل کرد. ایشان از شاگردان آیات عظام میرزا محمدحسن شیرزای (متوفای ۱۲۷۳ هـ ش) ، میرزا حبیب‌الله رشتی (متوفای آذرماه ۱۲۷۳)، شیخ زین‌العابدین مازندرانی (متوفای ۱۲۷۰ هـ ش) ، حاج میرزا حسین نوری (متوفای مهر ماه ۱۲۸۱) و از مشایخ روایت آیت الله سید شهاب‌الدین نجفی مرعشی (متوفای شهریور ماه ۱۳۶۹) میباشند.

پس از بازگشت، در اصفهان به تدریس و تالیف و تبلیغ مشغول شد. متجاوز از سیصد تن از فضلا در مجلس درس معظم له، در مدرسه‌ی صدر، حاضر می‌شدند.

آیت الله دهکردی مرکز فتوا و مراجعه مردم بود و به تالیفات متعددی دست زد که از آثار ایشان می‌توان به «الوسیله»، حاشیه بر «تفسیر صافی»؛ حاشیه بر «وافی» فیض کاشانی؛ حاشیه بر «متاجر» شیخ مرتضی انصاری؛ رساله‌ای در

«قبض»؛ شرحی بر «شرایع»، در دو مجلد؛ شرح فارسی بر «من لا یحضره الفقیه» اشاره کرد

این فقیه وارسته در دی ماه ۱۳۱۳ در اصفهان درگذشت و پس از تشییع باشکوه در آستانه زینیه دفن شد.^{۱۴}

۲- تجویدی، سیدضیاءالدین

عالم امامی و فقیه اخلاقی فرزند علامه حاج سید علینقی تجویدی از علماء ابرار و دانشمندان اخیار و مدرسین اصفهان ، در سال ۱۲۸۱ هجری شمسی در اصفهان در بیت علم و تقوا به دنیا آمده و از محضر آیات عظام حاج سید مهدی درچه‌ای (متوفای اسفندماه ۱۳۲۳) ، حاج سید علی مدرس نجف‌آبادی (متوفای بهمن ماه ۱۳۲۱) و حاج سید محمدرضا خراسانی (متوفای خرداد ۱۳۵۶) استفاده نموده و هیئت را نزد مرحوم آیت‌الله حاج میرزا هدی کرباسی (متوفای ۱۳۱۶ هـ ش) فراگرفته و خود به تدریس متون فقه پرداخت.

آیت الله تجویدی در مهر ماه

تحصیل نموده و از اساتید خود همچون حاج آقاشیخ محمد رضا نجفی مسجد شاهی (متوفای بهمن ماه ۱۳۲۱) و آقا سید محمد نجف آبادی (متوفای دی ماه ۱۳۱۸) اجازه روایت و اجتهاد دریافت داشته و هم در خدمت آیت الله حاج میر سید علی نجف آبادی (متوفای بهمن ۱۳۲۱) و آقا شیخ محمد حکیم خراسانی (متوفای دی ماه ۱۳۱۵) تحصیل نمود.

حاج سید محمد حسین مهدوی عالمی خلیق و فاضلی مهربان و خوش محضر بود که عمر خود را در راه دین و نشر احکام و ارشاد مومنین بسر برد و سرانجام در فروردین ماه ۱۳۶۷ در اصفهان وفات یافته با تشییع شایسته و شرکت هیئتهای عزادار و علماء و دیگران به زینبیه منتقل و در ضلع غربی صحن مدفون گردید.^{۱۷}

۵- دهکردی، سید حسین

عالم و فاضل فرزند آیت الله سید ابوالقاسم دهکردی در سال ۱۲۷۷هـ ش در اصفهان متولد و در خدمت جمعی از بزرگان همچون آقا شیخ علی مدرس یزدی (متوفای آذر ماه ۱۳۱۳) و

در ۱۳۶۶ در اصفهان وفات یافت و در ضلع شرقی آستانه زینبیه دفن گردید.^{۱۵}

۳- موسوی آسیاب پری، محمد باقر

عالم، فاضل فرزند مرحوم آقاسید ابوالقاسم در اصفهان متولد و هم در این شهر نزد علما و بزرگان همچون حاج شیخ ابوالقاسم زفره ای معروف به حاج آقا آخوند (متوفای دی ماه ۱۳۱۲) و آقا شیخ احمد مقدس بید آبادی (متوفای اسفند ۱۳۵۵) و دیگران تحصیل نمود

جناب موسوی در شهریور ماه ۱۳۶۷ در اصفهان وفات یافت و در ایوان شرقی صحن زینبیه مقابل درب قدیم مدفون گردید.^{۱۶}

۴- مهدوی اردکانی، سید محمد حسین

عالم، فاضل، مجتهد فرزند سید مهدی عالم فاضل امام جماعت مسجد شمس آباد در مهر ماه ۱۲۸۶ در اردکان یزد متولد شد و در مولد خود و در اصفهان در خدمت بزرگان علماء و مجتهدین

حوزه درس مختصری در فقه داشت از تالیفات ایشان می توان به «ایرادات بر کتاب هزار مسئله» ، «دیوان اشعار» ، «کتابی در رد بایبیه» و «مجالس الذکر» اشاره کرد.

این عالم وارسته و زاهد در اسفند ماه ۱۳۲۰ در اصفهان وفات یافته در مقبره زینبیه در اطاق مرحوم آقا سید ابوالقاسم دهکردی مدفون گردید.^{۱۹}

پاورقی

- ۱ - آثار ملی اصفهان، رفیعی مهرآبادی ابوالقاسم ، اتحاد، اصفهان، ۱۳۵۲، ص ۷
- ۲ - معجم البلدان ، بیروت ، دار صادر ، ج ۱/ ص ۱۵۰
- ۳ - اللباب فی تهذیب الانساب ، ابن اثیر جزری (م ۶۳۰) دار صادر ، بیروت ، ج ۱ ص ۴۲
- الانساب ، سمعانی (م ۵۶۲) دار الجنان ، بیروت ، ج ۱ ص ۱۱۰
- ۴ - سیر اعلام النبلاء ، ذهبی ، ج ۱۵ ص ۲۷۰ ، الانساب ، سمعانی ، ج ۱ ص ۱۱۰ ، تاریخ دمشق ، ابن عساکر ، ج ۵۴ ص ۸۱
- ۵ - سید ابوالحسن علی بن محمد بن ابو الحسن علی بن ابو الطیب محمد بن ابو عبدالله محمد بن

پدر بزرگوار خود تحصیل نموده از آنجائی که عالمی منزوی و گوشه نشین بود مقامات علمی او بر بیشتر مردم حتی علما و دانشمندان مجهول ماند. پس از فوت پدر بجای ایشان در مساجد سرخی و شیخ الاسلام اقامه جماعت می نمود سالها به درس مرحوم آقا شیخ محمد حکیم خراسانی حاضر شده و بهره کافی یافته بود .

سر انجام در سال ۱۳۳۷ هـ ش در سن شصت سالگی فوت و در جنب پدر مدفون شد.^{۱۸}

۶- خوانساری، کمال الدین

عالم عابد زاهد جلیل ادیب شاعر فرزند آیت الله ملا محمد حسین خوانساری (متوفای فروردین ماه ۱۲۶۴) در اصفهان در حدود سال ۱۲۳۷ هـ ش متولد گردید و هم در این شهر در خدمت جمعی از بزرگان علماء همچون حاج میرزا بدیع درب امامی (متوفای آذر ماه ۱۲۷۹)، آقا میرزا محمد حسن نجفی (متوفای تیر ماه ۱۲۷۸)، حاج سید مهدی نحوی (متوفای مرداد ماه ۱۲۶۹) و پدر خویش تلمذ کرده پس از فوت پدر در مسجد میرزا باقر بجای ایشان امامت می فرمود و هم در آنجا

ماه ۱۳۳۷

۱۱ - منتهی الامال ، قمی شیخ عباس ، تهران ، مطبوعاتی حسینی ج ۲ ص ۸۲۳

۱۲ - كشف الخبیه ص ۲۸

۱۳ - كشف الخبیه ص ۴۵

۱۴ - اعیان الشیعه (۲/۴۱۷)، تذکره القبور (۹۴ - ۹۳)، الذریعه (۸۵، ۸۴، ۲۵/ ۲۲/۳۵۶)، ریحانه (۲/۲۴۴)، علماء معاصرین (۱۶۹ - ۱۶۸)، مؤلفین کتب چاپی (۲۴۶ - ۲۴۵)، معجم المؤلفین (۸/۱۱۵)، مکارم الآثار (۲۰۱۱ - ۲۰۰۷/۶).

۱۵ - گنجینه دانشمندان ج ۸، مزارات اصفهان ص ۲۳۶، دانشمندان و بزرگان اصفهان ج ۲ ص ۱۰۶۷

۱۶ - تاریخچه ارزانان ص ۴۲

۱۷ - مزارات اصفهان ص ۳۳۶

۱۸ - دانشمندان و بزرگان اصفهان ج ۲ ص ۱۰۵۰

۱۹ - رجال اصفهان ص ۱۴۱،

شعرای معاصر اصفهان ص ۳۸۷

احمد الاصغر بن علی الضریر بن محمد الصوفی بن یحی الصالح بن محمد عبدالله بن محمد بن عمر الاطرف بن امیر المومنین امام علی علیه السلام

۶ - سید ابوالحسن به مناسبت جدش عمر الاطرف معروف به شیخ ابوالحسن عمری شده است

۷ - پدر ابوالحسن ، ابو الغنائم محمد است که پدر و پسر از بزرگان شیعه و علماء نسابه می باشند لذا معروف به ابن نسابه بوده که در ریاض العلماء ، مرحوم افندی از آنان تجلیل نموده و در جلد سوم روضات الجنات نیز نام آنان آمده است

۸ - المجدی در سال ۴۴۳ هـ ق در مصر به امر نقیب نقباء طالبیین مَجْد الدوله ابوالحسن احمد بن فخر الدوله (از نوادگان امام جعفر الصادق علیه السلام) تالیف شد و شاید بدین جهت نام آن المَجْدی (به فتح میم) گذارده شده و شاید نام کتاب المَجْدی (به ضم میم) باشد که در این صورت اسم فاعل باب افعال به معنی بخشنده است

۹ - بدایع الانوار در ربیع الاول ۱۳۰۷ مطابق با آبان ۱۲۶۸ نوشته شده است

۱۰ - از چهره های آزادی خواه و فرهنگی آن زمان و متوفای دی